

Швидка О. Б.
*к. н. із соц. ком., доцент кафедри менеджменту
та соціально-гуманітарних дисциплін
ХННІ ДВНЗ «Університет банківської справи»*
Хемліна Д. Ю.
*магістр
ХННІ ДВНЗ «Університет банківської справи»*

СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ АГРАРНОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Реалії сьогодення вимагають в усьому світі від влади, суспільства та бізнесу здійснення соціально-відповідальної діяльності. Кількість клієнтів, для яких важливим аспектом при виборі тієї чи іншої компанії чи послуги є відповідність їхнім принципам у соціальних та економічних питаннях, постійно зростає. Український споживач у цьому відношенні мало відрізняється від світового. За даними Глобального звіту про корпоративну соціальну відповідальність, в Україні 70% покупців готові платити більше за продукцію тих компаній, які проявляють відповідальність щодо суспільства та навколишнього середовища. Турбота бренду про навколишнє середовище впливає на рішення про покупку 84% українців (і 85% глобальних споживачів), а соціальні ініціативи бренду важливі для 68% українців (і 80% глобальних споживачів) [1].

Хоча українські підприємства і оперують термінами «соціальна відповідальність», «соціальні інвестиції», їх реальна соціальна політика частіше обмежується звичайною благодійністю, але це інше. Практика створення соціально орієнтованого аграрного бізнесу ускладнюється, по-перше, тим, що немає чіткого уявлення, що таке соціальна відповідальність (СВ) бізнесу і як вона реально впливає на конкурентоспроможність. Серед соціально орієнтованих напрямів діяльності переважають заходи із підтримки персоналу за рахунок прибутку і відрахованих коштів від фонду заробітної плати, заходи із захисту здоров'я й безпеки споживачів. По-друге, у державі відсутня відповідна законодавча база, яка б стимулювала підприємства витратити кошти на соціальні проекти і благодійність.

У «Стратегії сприяння розвитку соціальної відповідальності бізнесу в Україні на період до 2020 року» визначено: «Соціальна відповідальність – відповідальність організації за вплив рішень і дій на суспільство, навколишнє середовище шляхом прозорості та етичної поведінки, яка: сприяє сталому розвитку, у т.ч. здоров'ю і добробуту суспільства; зважає на очікування заінтересованих сторін; відповідає чинному законодавству і міжнародним нормам поведінки; інтегрована у діяльність організації та практикується в її відносинах» [2].

Що ж до соціальної відповідальності аграрних підприємств – це процес реалізації добровільно прийнятих зобов'язань із задоволення соціальних потреб як працівників господарства, так і партнерів та інших учасників суспільства загалом. «Стратегія розвитку сільського господарства і сільської місцевості 2015-2020» визнає важливість сталого розвитку сільської місцевості. Пріоритетними напрямками Стратегії є розвиток сільського господарства і охорона навколишнього середовища, зокрема у сферах [3]:

- підтримка малих форм сільськогосподарського виробництва;
- підвищення якості життя в сільській місцевості, включаючи такі варіанти політики, як диверсифікація економічної діяльності та джерел енергії, покращення доступу до високоякісних послуг, поліпшення сільського ландшафту і збільшення доходів сільського населення;
- місцеве самоврядування – сфера, в якій реформа спрямована на досягнення більшої децентралізації і створення системи розвитку сільської місцевості, яка б базувалася на підході формування політики «знизу – вгору»;
- досягнення мінімальних екологічних стандартів для води, використання пестицидів і агрохімікатів;
- розвиток ринків органічного виробництва;
- ефективне використання лісових ресурсів та розвиток біоенергетичних ринків для зниження витрат енергії та запобігання забрудненню навколишнього середовища;
- раціональне використання рибних ресурсів.

Часто соціальна відповідальність у вітчизняних сільськогосподарських підприємствах впроваджується не як частина системного управління розвитком, а як довільний захід, який не потребує значних витрат. Тому необхідним є створення механізму сприяння розвитку соціальної відповідальності, в який мають входити такі елементи:

- поширення суспільної ідеології щодо значущості соціальної відповідальності бізнесу для соціального та економічного розвитку підприємств, населення, країни, людства;
- формування позитивної думки серед підприємців відносно активної соціальної позиції;
- розроблення нормативно-правових документів із однозначним тлумаченням соціальної відповідальності, критеріями її виміру та формами здійснення;
- удосконалення та активне застосування податкового механізму, державно-приватного партнерства, згідно з якими будуть визначені пільги у процесі реалізації соціальних програм [4].

До пріоритетів розвитку соціальної відповідальності аграрного бізнесу можемо віднести:

1) покращення виробничих процесів, з метою зменшення викидів в атмосферу або пристосування виробництва до технологічних, санітарних, екологічних стандартів, враховуючи зарубіжний досвід;

2) підвищення мотивації праці персоналу та, як наслідок, ріст її продуктивності;

3) формуванням стабільного соціально-психологічного клімату в організації, що сприяє ефективності праці;

4) виявлення внесків, стимулів та показників взаємодії між фірмою та стейкхолдерами;

5) підвищення ділової та загальносуспільної репутації компанії, що зменшуватиме ризики можливої втрати ринків, покращуватиме доступ до нових ринків;

6) постійний моніторинг суспільної думки та інформаційне забезпечення суспільства про соціальні заходи підприємства [5].

Найвагомішими причинами, що стримують розвиток соціальної відповідальності аграрного бізнесу в Україні є законодавча неврегульованість та відсутність законодавчого заохочення. Крім того, реалізація соціальних програм супроводжується значними фінансовими витратами, розмір яких, зазвичай, «не під силу» дрібним товаровиробникам сільськогосподарської продукції, що найчастіше стає причиною відмови від соціально-спрямованої діяльності.

Українським сільськогосподарським товаровиробникам необхідно враховувати досвід провідних зарубіжних підприємств щодо удосконалення етичних стандартів ведення бізнесу (зокрема стосовно конкурентів, споживачів), дотримання екологічних стандартів сільськогосподарського виробництва, впровадження корпоративних програм нематеріальної мотивації та підвищення кваліфікації персоналу.

Література:

1. Навіщо бізнесу нести корпоративну соціальну відповідальність? - 2018.- Режим доступу: <https://bakertilly.ua/news/id44712>

2. Практичні аспекти соціальної відповідальності бізнесу/Колосок А.М, Скорук О.В.// Економічний форум/ - 2018/ - №2. – 349-355с.

3. Соціальні ініціативи. Чи стане український бізнес відповідальним – 2019. - Режим доступу: <https://nv.ua/ukr/biz/experts/socialni-iniciativi-chi-stane-ukrajinskiy-biznes-vidpovidalnim-50051904.html>

4. Гребеннікова А. А. Соціальна відповідальність аграрного бізнесу в Україні/ А. А. Гребеннікова// Ефективна економіка. – 2017. - № 12. –Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6001>

5. Мельник Ю. Н. Пріоритети розвитку соціальної відповідальності аграрного бізнесу / Ю. Н. Мельник// Одеська національна академія харчових технологій. – 2014.